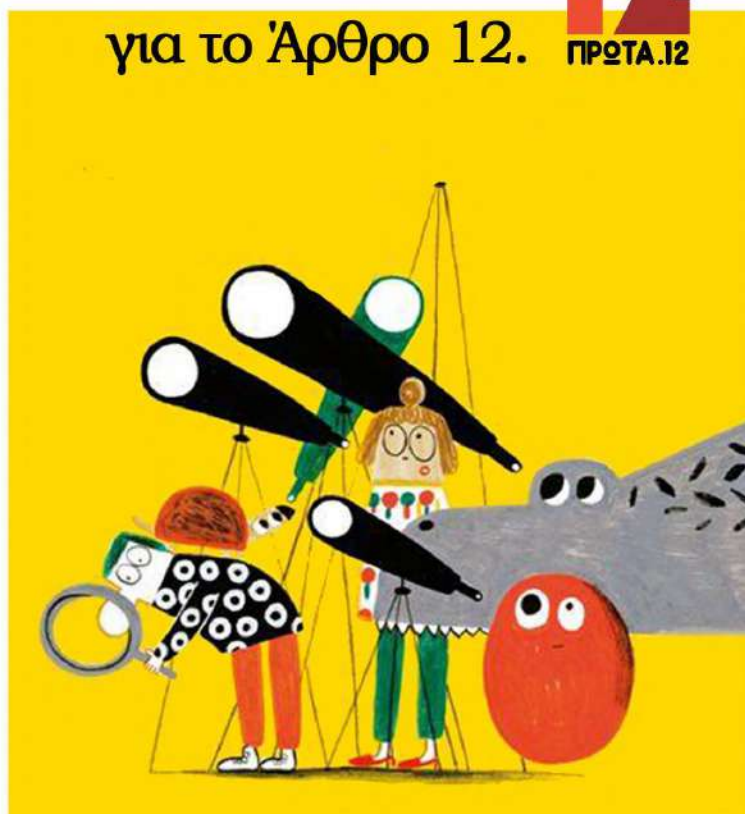

Πρωτοβουλία

για το Άρθρο 12.

Τίτλος Δράσης:
«**Ζούμ**
στην τάξη μας»
(Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση)

Τίτλος Δράσης: «**Ζουμ στην τάξη μας**»
(Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση)

Πρόκειται για μια δραστηριότητα διαβούλευσης μαθητών και μαθητριών ενός τμήματος σε επιλεγμένα θέματα, διάρκειας δύο εκπαιδευτικών ωρών. Η διαβούλευση διεξάγεται με τη διαδικασία συνέλευσης και αποσκοπεί στην ανάδειξη ιδεών και προτάσεων των μαθητών και μαθητριών για θέματα που αφορούν τη σχολική ζωή και στην εκπαίδευσή τους στο πώς να εκφράζουν απόψεις, να συζητούν και να λαμβάνουν αποφάσεις για θέματα που τους αφορούν. Ο/η εκπαιδευτικός παρουσιάζει τον σκοπό και τη μεθοδολογία οργάνωσης της συνέλευσης και ακολούθως παίρνει ρόλο μέλους της συνέλευσης και υποστηρίζει τη διαδικασία, όποτε χρειαστεί. Ομάδα μαθητών / μαθητριών αναλαμβάνει να συντονίσει τη συνέλευση, να τηρήσει τα πρακτικά της και να παρακολουθήσει στη συνέχεια την υλοποίηση τυχόν αποφάσεων.

Τεκμηρίωση

Η δραστηριότητα αυτή βασίζεται στις αρχές της συμμετοχικής και συνεργατικής εκπαίδευσης¹, όπου τα παιδιά στην τάξη μαθαίνουν να εκφράζουν τη γνώμη τους για θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση της σχολικής ζωής, να ακούν τα άλλα παιδιά, να συζητούν και να παίρνουν αποφάσεις σε πεδία στα οποία έχουν δυνατότητα να παρέμβουν. Μπορεί να λάβει χώρα προσαρμοσμένη στις ηλικιακές ανάγκες των παιδιών όλων των τάξεων του δημοτικού. Βοηθά την τάξη να αντιληφθεί τα οφέλη και τους τρόπους διεξαγωγής συνελεύσεων, κάτι που μπορεί, εφόσον ο/η εκπαιδευτικός και τα παιδιά της τάξης το επιθυμούν, να συμβαίνει τακτικά, μέχρι και σε εβδομαδιαία βάση, στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης, βιωματικών δράσεων ή άλλων μαθημάτων, με κατάλληλη προσαρμογή.

Η σημασία της ενεργοποίησης των συμβουλίων των μαθητών και ανάληψης ευθυνών εκ μέρους τους έχει τονιστεί σε πολλά κείμενα διεθνών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως της Επιτροπής Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ² και του Συμβουλίου της Ευρώπης, σε διάφορες συστάσεις και κείμενά του³, και ελληνικών θεσμών όπως ο Συνήγορος του Παιδιού. Μέσω της λειτουργίας των συνελεύσεων στις τάξεις προάγονται τα δικαιώματα του παιδιού, ιδίως τα οριζόμενα στα άρθρα 12 (δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση γνώμης) και 15 (δικαίωμα του συνέρχεσθαι) της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν.2101/1992).

Η συγκεκριμένη δραστηριότητα έχει βασιστεί στην επιστημονική κατάρτιση και την εμπειρία των μελών της ΠΡΩΤΑ.12, προγράμματα αγωγής υγείας, δράσεις και προτάσεις του Συνηγόρου του Παιδιού, επιμορφώσεις εκπαιδευτικών και μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας, ιδίως του πλούσιου υλικού για τα συμβούλια τάξης και σχολικής κοινότητας και γενικότερα για τα συνεργατικά σχολεία με την παιδαγωγική Φρενέ, της Παιδαγωγικής Ομάδας "το Σκασιαρχείο". Τα εργαλεία που χρησιμοποιούνται αξιοποιούν παιδαγωγικές, ψυχολογικές και κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στις λειτουργίες και αλληλεπιδράσεις των ομάδων παιδιών και στη διεξαγωγή διαβουλεύσεων ανάμεσά τους. Οι τεχνικές έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί σε σχολεία, πρόσφατα δε στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος «Ζουμ στην τάξη μας και στο δικό μας σχολείο» που εγκρίθηκε ως εκπαιδευτική δραστηριότητα από το ΥΠΑΙΘ και το ΙΕΠ το έτος 2019-20, (αριθμός έγκρισης Φ.1/ΔΝ/ 179521/Δ7, 18-11-2019) και υλοποιήθηκε, με και χωρίς παρουσία μελών της ΠΡΩΤΑ.12 σε αρκετά δημοτικά σχολεία. Με την παραπάνω απόφαση εγκρίθηκε και ως εκπαιδευτικό υλικό ο οδηγός «Η συνέλευση των παιδιών: Τα πρώτα βήματα

¹Οι αρχές της συμμετοχικής και συνεργατικής εκπαίδευσης αναδεικνύονται μέσα από το έργο σημαντικών παιδαγωγών όπως οι Janusz Korczak, Celestin Freinet, Maria Montessori, A.S. Neil, Paulo Freire, κ.α.

² Βλ. για παράδειγμα: Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού του ΟΗΕ (2009), Γενικό σχόλιο Ν.12 για το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται η γνώμη του, παρ.112

³ Βλ. για παράδειγμα Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Παιδεία της Δημοκρατίας και την Εκπαίδευση (2010)

άσκησης στη δημοκρατία» που προτείνεται ως βοηθητικό εκπαιδευτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς που υλοποιούν τη δράση και είναι διαθέσιμος στο διαδίκτυο⁴.

Προετοιμασία του/της εκπαιδευτικού που συντονίζει τη δράση

Εφόσον είναι εφικτό συνεργάζεται και με εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων ώστε να είναι παρόντες / παρούσες στη διαδικασία. Αρχικά προτείνεται να μελετήσει προσεκτικά το σχετικό υλικό και να σκεφτεί δυνατότητες προσαρμογής του στη δυναμική της τάξης. Εάν έχει ήδη υλοποιήσει συνελεύσεις και εάν υπάρχει σχετικός προγραμματισμός, η δράση ενσωματώνεται σε αυτόν. Σε αντίθετη περίπτωση προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός, πριν τη διεξαγωγή της δραστηριότητας, να εξηγήσει αναλυτικά και με προσοχή στα παιδιά τον σκοπό και τη διαδικασία της, επισημαίνοντας ότι στόχος είναι να συζητηθούν θέματα της σχολικής ζωής που τα απασχολούν και, όπου χρειάζεται, να παρθούν σχετικές αποφάσεις. Ο/η εκπαιδευτικός αποφασίζει μαζί με τα παιδιά τον τρόπο (π.χ. με κλήρωση) που θα οριστεί η «**συντονιστική ομάδα**» η οποία θα αναλάβει να συντονίσει τη συνέλευση. Επιλέγονται 4 παιδιά που μεταξύ τους μοιράζονται τους ρόλους συντονιστή, χρονοφύλακα – βοηθού συντονιστή, γραμματέα πίνακα και γραμματέα τετραδίου. Στα μέλη της ομάδας δίνονται εκ των προτέρων βοηθητικές οδηγίες ώστε να προετοιμαστούν κατάλληλα (βλ. πιο κάτω).

Αναλυτική περιγραφή

Η δραστηριότητα έχει διάρκεια 2 εκπαιδευτικών ωρών και διεξάγεται μέσα στην τάξη. Στα μικρότερα παιδιά μπορεί να διαρκέσει λιγότερο, ανάλογα με το ενδιαφέρον τους. Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο (χωρίς τα θρανία) και ο/η εκπαιδευτικός τους παρουσιάζει τον σκοπό και τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί. Ειδικότερα τους εξηγεί ότι στη διάρκεια της δίωρης συνέλευσης θα γίνει προσπάθεια να συζητηθούν και ψηφιστούν προτάσεις των μαθητών / μαθητριών για ενέργειες που αποβλέπουν στη βελτίωση της σχολικής ζωής, του περιβάλλοντος και των σχέσεων μέσα και έξω από το σχολείο. Μπορεί δηλαδή να αφορούν το στόλισμα της τάξης, το λύσιμο μιας παρεξήγησης, αλλαγή μιας συμπεριφοράς που ενοχλεί, δυσκολίες σχετικά με τον τρόπο που γίνεται ένα μάθημα, κάτι που αφορά τα διαλείμματα, τις τουαλέτες του σχολείου, μια ιδέα για περίπατο, ή ό,τι άλλο νομίζουν τα παιδιά. Επίσης τονίζει ότι οι προτάσεις των μαθητών θα πρέπει να είναι **νόμιμες, υλοποιήσιμες και ρεαλιστικές** και να περιλαμβάνουν **ευθύνες** που θα αναλαμβάνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ώστε να εφαρμοστούν. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί τους ρόλους που θα αναλάβουν οι μαθητές και τη σημασία που έχει να τηρηθεί ο χρόνος, λόγος για τον οποίο ορίζεται και χρονοφύλακας.

Πριν ξεκινήσει η διαδικασία της συνέλευσης, ο/η εκπαιδευτικός (προαιρετικά) ρωτάει τα παιδιά αν θέλουν να παίξουν ένα **παιχνίδι «ζεστάματος**». Το παιχνίδι ζεστάματος βοηθάει

⁴<http://www.inart12.org/index.php/el/ola-ta-nea/157-i-synelefsi-ton-paidion-ta-prota-vimata-askisis-sti-dimokratia>

στην καλάρωση και δημιουργία αισθήματος ομάδας στην τάξη και παράλληλα λειτουργεί ως εισαγωγή σε μια διαδικασία διαφορετική από αυτή του μαθήματος. Προτείνεται το παιχνίδι «να αλλάξει θέση όποιος-όποια», που αρέσει στα παιδιά όλων των ηλικιών. Ένα παιδί στέκεται στη μέση, ενώ η καρέκλα του έχει αποσυρθεί από τον κύκλο. Αναφέρει κάτι που φοράει, που του αρέσει, που συνηθίζει να κάνει, που αντιπαθεί, που σिकाίνεται, που νοιώθει ή που ονειρεύεται. Όλοι – όλες που ταυτίζονται με αυτό που αναφέρθηκε πρέπει να αλλάξουν θέση με κάποιον – κάποια άλλη. Όποιος – όποια δεν προλάβει να βρει θέση, λέει το επόμενο «να αλλάξει θέση όποιος – όποια».

Ύστερα από λίγα λεπτά παιχνίδι, ο/η εκπαιδευτικός προτείνει να ξεκινήσει η συνέλευση. Στην αρχή τα παιδιά συζητάνε **σε ομάδες**, κάθε μία από τις οποίες θα ετοιμάσει μία ως δύο ιδέες – προτάσεις για να γίνει καλύτερη η σχολική ζωή. Ο χωρισμός των ομάδων γίνεται με τυχαίο τρόπο. Από τον συνολικό αριθμό των παρόντων παιδιών αφαιρείται ο αριθμός 4 (τα μέλη της συντονιστικής ομάδας) και το υπόλοιπο διαιρείται διά 4 (προτεινόμενος αριθμός μελών κάθε ομάδας). Ο αριθμός που προκύπτει είναι αυτός των ομάδων που θα δημιουργηθούν. Τα παιδιά κατανέμονται σε ομάδες στη σειρά που κάθονται, αριθμώντας διαδοχικά μέχρι τον αριθμό αυτόν. Έτσι δημιουργούνται εκτός από την συντονιστική ομάδα, μικρές ομάδες συζήτησης που έχουν περίπου ίδιο αριθμό μελών. Ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί ότι σε κάθε ομάδα ένα παιδί συντονίζει τη συζήτηση και στόχος είναι να βρουν μέσα σε διάστημα περίπου 15 λεπτών μία ή δύο ιδέες – προτάσεις για να γίνει καλύτερη η ζωή τους στο σχολείο. Τονίζεται ότι η πρόταση θα πρέπει να είναι νόμιμη και ρεαλιστική.

Μετά τη λήξη του χρόνου των 15 λεπτών αναλαμβάνει να συνεχίσει τη διαδικασία η **συντονιστική ομάδα**.

Πριν αποσυρθεί από τον ρόλο του ο/η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει ότι μία γενική συνέλευση είναι καλό να διεξάγεται με συνεργασία και σεβασμό στους άλλους. Αν η τάξη έχει ήδη συζητήσει και υιοθετήσει τους δικούς της κανόνες για τη διεξαγωγή συνελεύσεων (π.χ. προσεκτική ακρόαση των άλλων, εχεμύθεια) αυτοί επαναλαμβάνονται. Αν όχι, μπορεί να γίνει μια γρήγορη ανταλλαγή απόψεων για αυτούς τους κανόνες και ο/η γραμματέας πίνακα σημειώνει στον πίνακα σημαντικές λέξεις που ακούγονται από τα παιδιά.

Ο/η συντονιστής / συντονίστρια δίνει τον λόγο σε εκπρόσωπο μίας ομάδας, επισημαίνοντας τον διαθέσιμο χρόνο των 5 λεπτών. Αν μία ομάδα έχει δύο προτάσεις, αυτές συζητιούνται ξεχωριστά αλλά ο συνολικός διαθέσιμος χρόνος της ομάδας είναι ο ίδιος. Ο συντονιστής / η συντονίστρια ρωτάει αν θέλει κάποιος να πάρει το λόγο για να κάνει ερώτηση ή για να πει τη γνώμη του/της. Στη συζήτηση μπορεί να συμμετέχει και ο/η εκπαιδευτικός σηκώνοντας το χέρι (αναλαμβάνει ισότιμο ρόλο με τα παιδιά). Αν κάποια άλλη ομάδα έχει παρόμοια πρόταση μπορεί να το αναφέρει, και είτε να γίνει σύνθεση των δύο προτάσεων και από κοινού συζήτηση, είτε όχι. Λίγο πριν παρέλθει το 5λεπτο της κάθε ομάδας ο/η χρονοφύλακας θα πρέπει να το επισημάνει για να γίνει ψηφοφορία.

Ο/η γραμματέας πίνακα αναγράφει την κάθε πρόταση συνοπτικά με 1-3 λέξεις και δίπλα βάζει τον αριθμό των παιδιών που ψηφίζουν θετικά, αρνητικά ή λευκό (δεν ψηφίζουν). Το άθροισμα των τριών κατηγοριών ψήφων πρέπει να είναι ίσο με τον αριθμό των παρόντων παιδιών και του/της εκπαιδευτικού. Στην ψηφοφορία συμμετέχει και η συντονιστική επιτροπή. Μια πρόταση θεωρείται ότι περνάει αν οι θετικοί ψήφοι είναι περισσότεροι από τους μισούς των παρόντων. Παρόλα αυτά, ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι αν υπάρχει κάποια σοβαρή αντίρρηση έστω και από ένα παιδί, αυτή θα πρέπει να γίνει δεκτή και η πρόταση να μην προχωρήσει, μέχρι να δώσει τη συναίνεσή του ή να βρεθεί κάποια λύση. Τις προτάσεις της συντονιστικής ομάδας παρουσιάζει ο/η γραμματέας τετραδίου.

Ακόμη και αν δεν έχει ολοκληρωθεί η συζήτηση όλων των προτάσεων, **τα τελευταία 10 λεπτά**, με υπόμνηση του/της χρονοφύλακα, αφιερώνονται για την σύνοψη και την αξιολόγηση. Ο/η συντονιστής/ρια με τη βοήθεια του/της γραμματέα πίνακα αναφέρει τι αποφασίστηκε και ποιος προτείνεται να αναλάβει τι για την υλοποίηση των προτάσεων.

Ακολουθεί η **αξιολόγηση**: Όλες και όλοι καλούνται να πούνε μία λέξη για το πώς νοιώθουν ή για κάτι σημαντικό που τους έχει μείνει από τη συνάντηση. Μπορεί να είναι κάτι καλό ή και κάτι που έχει προβληματίσει. Ο γραμματέας τετραδίου καταγράφει τις λέξεις. Αν ο χρόνος επαρκεί μπορεί να γίνει και μια σχετική συζήτηση για θέματα που έχουν προβληματίσει.

Προτείνεται ο/η εκπαιδευτικός να καταγράψει σε δική του/της **έκθεση** πώς κατά τη γνώμη του/της υλοποιήθηκε η συνέλευση: τα θετικά και τα αρνητικά της στοιχεία. Αυτά προτείνεται να τα παρουσιάσει και σε εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων που απουσίαζαν ή άλλους διδάσκοντες στο σχολείο. Επιδίωξη των εκπαιδευτικών χρειάζεται να είναι η **ενδυνάμωση** των μαθητών ατομικά και συλλογικά στην έκφραση γνώμης και στη λήψη αποφάσεων μέσα από δημοκρατικό διάλογο και τήρηση των συμφωνημένων διαδικασιών.

Ακολουθεί έντυπο που προτείνεται να δίνεται στη συντονιστική ομάδα κατά την εισαγωγική συνάντηση του/της εκπαιδευτικού μαζί τους, ύστερα από τις προφορικές οδηγίες και την επεξήγηση του ρόλου τους.

Αγαπητή Συντονιστική Ομάδα της συνέλευσης του .....

Μπράβο σας που αναλάβατε αυτό το σπουδαίο ρόλο!

Πιο κάτω θα βρείτε μερικές απλές συμβουλές για τη συνέλευσή!

Σκοπός της συνέλευσής μας σήμερα, στη δράση που ονομάζουμε «Ζουμ», είναι να βρούμε και να συζητήσουμε **τι μπορεί να πάει καλύτερα** στην τάξη και στο σχολείο μας! Όλη η τάξη θα σκεφτεί και θα συζητήσει σε μικρές ομάδες ιδέες το πώς μπορούμε να καλυτερέψουμε τον χώρο μας, τις σχέσεις, τα μαθήματα αλλά και τα διαλείμματά μας!

Στην αρχή:

Η τάξη θα χωριστεί σε **ομάδες** (εσείς θα μείνετε στη δική σας ομάδα). Όλες οι ομάδες θα συζητήσουν κάτι που νομίζουν ότι μπορεί να κάνει καλύτερη την καθημερινότητά μας στο σχολείο: Μπορεί να αφορά το στόλισμα της τάξης, το λύσιμο μιας παρεξήγησης, αλλαγή μιας συμπεριφοράς που ενοχλεί, δυσκολίες σχετικά με τον τρόπο που γίνεται ένα μάθημα, κάτι που αφορά τα διαλείμματα, την καθαριότητα, μια ιδέα για περίπατο, ή ό,τι άλλο νομίζετε. Κάθε ομάδα θα μπορεί να προτείνει **μία ή δύο ιδέες**.

Στη συνέχεια:

Θα γίνει συζήτηση σε ολόκληρη την τάξη που θα συντονίσετε εσείς! Ένας ή μία εκπρόσωπος από κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τις ιδέες της. Μία – μία ιδέα θα μπαίνει σε συζήτηση. Όποιοι θέλουν θα ζητούν τον λόγο, που θα τον δίνετε εσείς, για να κάνουν ερωτήσεις ή να λένε τη γνώμη τους για το θέμα. Κάθε ομάδα θα έχει χρόνο περίπου 5 λεπτά για τη συζήτηση των ιδεών και των προτάσεών της. Ύστερα θα γίνεται **ψηφοφορία** για να δούμε αν τα παιδιά της τάξης είναι σύμφωνα με την κάθε πρόταση.

Εσείς που είστε η συντονιστική ομάδα έχετε τις εξής ευθύνες:

Συντονιστής ή συντονίστρια: Θα δίνει τον λόγο σε όποια / όποιον θέλει να μιλήσει. Δεν θα μιλάει πολύ αλλά κυρίως θα ακούει και θα φροντίζει να γίνεται ησυχία και όλοι να μιλούν ίδιο χρόνο.

Χρονοφύλακας: Θα παρακολουθεί την τήρηση του χρόνου και θα προειδοποιεί όταν κοντεύει να τελειώσει. Κάθε ομάδα θα έχει στη διάθεσή της 5 λεπτά, 1 για την παρουσίαση, περίπου 3 για τη συζήτηση και 1 για την ψηφοφορία.

Γραμματέας πίνακα: Θα καταγράφει στον πίνακα τις προτάσεις με 1-3 λέξεις και δίπλα θα βάζει τους αριθμούς ψήφων που πήραν.

Γραμματέας τετραδίου: Θα γράφει σε ένα τετράδιο τις προτάσεις και τις αποφάσεις που πάρθηκαν. Επίσης θα είναι υπεύθυνος/η για να γράφει και να παρουσιάσει τις προτάσεις της συντονιστικής ομάδας στη συζήτηση της τάξης.

Πριν τη συνέλευση, βρέστε ένα **αντικείμενο του λόγου** που θα πρέπει να κρατάει όποιος μιλάει (ένα κουκλάκι, ένα μικρόφωνο ή ό,τι άλλο νομίζετε)

Καλή σας επιτυχία!